

# KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLICKÉ NOVINY  
VYCHÁDZAJU KAŽDÚ SOBOTU NA SESTNÁŠŤ STRANÁCH.

**Predplatná cena :**  
Na celý rok --- 4 koruny — hal.  
Na pol roka --- 2 " — "  
Na štvrt roka --- 1 " 20 "  
*Jednotlivé číslo 8 hal.*

**Zodpovedný redaktor :**  
Dr. ALEXANDER ERNSZT,  
páp. komorník, kraj. vyslanec.  
**Majiteľ a vydavateľ :**  
JAN MOLNÁR.

**Redakcia a vydavateľstvo :**  
Budapest, VIII. ker., József-körut 35.  
sem sa majú posielat' predplatky, jako dopisy do novin  
ohlásky a náhodné reklamácie. Cena jedného 5 stĺpcového  
malého riadku je 20 hl. Rukopisy sa naspak nedávajú.

## Tie vojenské predlohy.

Keby týchto nebolo bývalo, mohli sme byť v akom-takom pokoji. Teraz ale, bárs sú tie predlohy už aj odvolané, predsa vadia sa istí páni vlastiotcovia medzi sebou tak, ako hromádkovi cigáni.

Uznať musíme, že pri týchto predlohách vojenských zjavovali sa báječné hlúpstva. Hlúposť bolo už to, že prišli s tými predlohami pred snem v takú chvíľu, keď celá krajina napnute očakávala dajakú užitočnú a súrnu prácu, poviem proti úžere kazárskej atď. To mali tí vysokí vojenský páni predsa vedieť, že národ v túto dobu na žiaden pád nenie vstave prijať žiadne povýšenie tiarch vojenských. Národ očakával potrebné — k ulaveniu nesnesiteľných tiarch — zákony, a múdri vojenský velikaši v tej chvíle netrpezlivého vyčakávania prijdú ho trápiť s vojenskými predlohami. Nuž nerozvažitost tých pánov ukázala čoskoro kyslé ovocie; národ všetek postavil sa na nohy a určite povedal: nie, o ten svet nedovolíme žiadneho povýšenia tiarch vojenských!

Nepozostávalo iné, ako všetky tie návrhy odvolať k uspokojeniu národa.

Ale hľa, ten národ rozoštvaný ani po odvolaní tých návrhov je nie uspokojený! A toto je to druhé — nechceme povedať hlúposť — ale isté nedorozumenie. Lebo, prosím, príčina všetkého nepokoja je predsa odstránená: tedy načo treba bojovať a štváť proti tým predlohám vojenským, ktorých nateraz niet?

Povie sa: my žiadame si národné koncesie, maďarské komando, uhorské odznaky a čo iného. Ovšem sú to všetko požiadavky slušné, zakladajúce sa na zákone o vyrovnaní Uhorska

s Rakúskom z roku 1867. Ale keď horí nám nad hlavou všetko; keď kolíše sa pod nami pôda nášho hmotného žitia a bytia: zdáliš v takýchto krušných časoch múdra vec je zháňať sa po takýchto — menšieho významu veciach? Zdáliš bude hneď Uhorsko blahoslavené, keď hodia nám s jednou rukou tie národné koncesie, s druhou rukou ale budú zdierať z nás poslednie zdrapy nášho národného imania?

A potom: Čo by povedali takto páni obšturantí Košuthovej strany, keby viedeňskí páni domysleli sa a prišli nám s takýmito požiadavkami: Dobre, žiadate si národné koncesie, ktoré sú vraj obsažené v zákone o vyrovnaní. My ochotní sme ich vám dať, ale len pod jednou, veľmi prísnou podmienkou. A táto podmienka je to: aby sa voľby v Uhorsku napozatým prevádzaly tak, ako prevádzajú sa v ostatných europejských vzdelených krajinách. My žiadame si úplne spravdivé, zákonité a čisté voľby; nepotrebuje toho, aby umeleckým spôsobom alebo aj násilnícky s pomocou vládných medzítok volili sa v Uhorsku Košuthisti aj v takých okresoch, v ktorých ľudu ani nesníva sa o Košuthovi a jeho programme. Lebo povedzme si pravdu: dnes už aj vrabce o tom čvirikajú, že strana Košuthova je len z milosti samej vlády liberálnej tak mocná, ako je. A veľmi záhadná otázka je, ako by to vyzeralo so stranou Košuthovou, keby ostala pri voľbách len sama na seba odkázaná, a keby si ju nedala sama vláda vyvoliť proti Viedne ako strašiaka.

Síce, páni Košuthisti už sami cítia, že špatne tratia pôdu. Tu je nový minister gróf Khuenderváry, a o ňom sotva sa dá myslieť, že by tiež podporoval Košuthistov pri voľbách. Veď

nemá ani k tomu príčiny. A nemá príčiny ani národ sám. Terajším zmatkom politickým konečne predsa len Košuthisti sú na príčine a nikto iný. A toto tým väčšmi pokladá sa im za vinu, čím istejšie je, že ich národnie — akokoľvek ináč slušné požiadavky boli na tento čas úplne nemožné. Aspoň s takým spôsobom, totiž s obštrukciou boli skutočne nedosažiteľné. Ba či kto veril, že obštrukcia vydobije Uhorsku maďarské regimenty s kommandom maďarským? Tomu sa veriť nedalo, a predsa tolko bolo o to krikov a tolko obštrukcie, ako keby tí páni Košuthisti boli verili na to. Že však predsa neverili a nedôverovali si v tom tí páni ani sami, to sa dokazuje teraz, keď rozvažitejšia čiastka Košuthistov odstúpila od obštrukcie. Hovorí sa, že jednotlivci tejto stránky zamýšľajú aj naďalej obštruovať. Zamýšľajú obštruovať teraz, keď pomery politické už-už prichádzajú do pravidelnej kolaje. Čo s tým zvíťazia? Čo môže *čiasťka*, zlomok strany docieliť, keď predtým *celá strana* za mesiace *narodarmo* sa namáhala s obštrukciou? Nuž nič nedocielia, to je isté! Aspoň z tých národných požiadavôk nič nedocielia. Všetko ich víťazstvo bude pozostávať z toho, že prekazia pravidelné účinkovanie snemu a následok toho musí byť to, že rozpustia snem a vypíšu voľby nové, pri ktorých však tvrdošijní páni obštruanti rad-radom poprepádajú.

Nuž strana naša, ľudová strana nikdy nebola za tie nešťastlivé vojenské predlohy, ale do povetria obštruovať na zlomkrk ústavy tiež nechcela. Zadržala si vážne svoje stanovisko proti predlohám tým, a dnes uznáva nám priateľ-nepriateľ, že stanovisko toto naše bolo to najsprávnejšie.

A preto my, bárs nežiadame si a neprajeme úbohému ľudu trampoty nových volieb, ale sa tých volieb nových ani najmenej nebojíme.

Strana naša, ak nás novými voľbami prekvapia, len zvíťaziť môže.

Pripravujme si, bratia ľudáci, všade pôdu, aby v čas prekvapenia aj my sme mohli prekvapiť židovských liberálov s tým najskvelejším víťazstvom na všetkých stranách! E.

### Smutná novina.

Celý svet katolícky zahrúžený je do hlbokého zármutku. Hlava cirkve svätej všeobecnej zápasí so smrťou. Tolko ráz už premôhol tento

svätý starý človek ťažké, smrtné choroby, no zázračná huževnatosť jeho telesných síl je teraz už tiež vyčerpaná, a on pri úplnej svezosti ducha poddáva sa tiež osudu ľudskému: očakáva smrť svoju. «Prekročím do večnosti» to sú slová jeho v terajšom krušnom postavení. A jestli požíval staručký pápež velikej úcty predtým: teraz jeho predivné smrtné boje obdivuje a s tou najväčšou, najúprimnejšou úctou sprevádza každý vzdelaný človek, katolík-nekatolík. Mnohokrát a mnohonásobne napádali nepriatelia cirkve Kristovej učenia Svätého Otca; no budiž nám k potešeniu, že teraz hlboko kloní sa pred svätou osobou k smrti pracujúceho svet celý. Nenajdete ani jedných novin, ani medzi tými najzúrivejšími proti nám, ktoré nepísaly by teraz o ňom s tou najväčšou sústrasťou a úctivosťou.

Áno, žiaľ Bohu, pravdivá je tá smutná novina, že sv. Otca iste ztratíme. Ba je pravdepodobné, že keď tieto riadky čítať budete, Svätý Otec bude už u Boha modliť sa za opustené stádo svoje.

Modlime sa, drahí bratia a sestri za cirkev našu katolícku, by račil nás Boh všetkých potešiť dľa svojho nekonečného milosrdenstva!

### Svätý Otec na smrteľnej posteli.

Začiatok poslednej choroby Jeho Svätosti má byť to, že v piatok, 3. t. m., sa prechladnul. Nasledujúcej noci už málo spal a k ránu tak soslabil, že omdlel po dva razy. Jeho lekár dr. Lapponi dal mu posilňujúce prostriedky a vyslovil sa, že pápež je síce povážlivo chorý, ale bezprostredného nebezpečenstva niet.

Lež v nastávajúce dni stav pápežov sa nezmenil, a to u tak starého človeka (má do 94 rokov) už samo sebou značí rýchly úpadok síl. Ťažko chorý pápež i sám poznáva už príchod svojej poslednej hodinky, pritom ale netratí ani pamäti ani dobrej vôle. Najposlednejšie zprávy o chorobe Jeho Svätosti sú tieto:

*Rím*, 6. júla. Včera večer (5. júla) žiadal si svätý Otec účastným byť svätého prijímania.

Všetci hodnostári cirkevní šli so sviecami do kaplny sv. Pavla. Ziadial okolo 9. hodiny niesol Sviatosť magr. *Piffari* a hodnostári a kardináli sprevádzali ho, v ruke nesúc horiace sviece. Prijdúc ku lôžku pápeža, tu hlavný majster obradov prečítal vyznanie viery, načo pápež pozdvihnutým hlasom odriekal: «Domine non sum dignus!» (Pane nie som hoden!) Pápež dojatý, s veľkou pobožnosťou prijal sv. Sviatosť. Potom všetci kardináli poprechádzali pred ním, bozkajúc mu každý ruku. Pápež otvoriac oči, povedal: *prekročím do večnosti*. Z prítomných viacerí pustili sa do plaču.

*Rím*, 6. júla. Dnes pred dňom dal sa pápež preniesť do stolice svojej, kde ho lekári našli, keď navštívili ho ráno o pol 9-tej. V chrámoch všade vyložená je Sviatosť Oltárnia. Pápež je vždy pri dobrej pamäti.

Rím, 6. júla. Pápež žiadal si poslednie pomazanie, ktoré dal mu dnes večer msgr. Piffari.

Po prijatí sviatosti umierajúcich pápež rozprával sa s kardinálom Macchi a toto mu riekol: *Teraz už blíži sa mi poslednia hodina* Potom doložil: Neviem, zdáliš bolo dobré všetko, čo som činil, ale zaiste vždy moje svedomie a vieru moju som poslúchal.

Rím, 6. júla. O stave pápeža vydaná mienka lekárka o 8. hodine večer pravi: *Večer v značnejšej miere ukazovaly sa zjavy všeobecného oslabnutia*. Dych je rýchlejší, tepna bije slabo a dakedy vystáva. Teplo tela je riadne, duševné sily sú neporušené.

\*\*\*

Keď svätý Otec ležal ťažko nemocný, gróf Zichy, službu konajúci tajný komorný pápežov, nemohol utajiť svoj žiaľ a pustil sa do plaču, ale pápež ho tešil:

— Neplač syn môj, však mi je už dobre.

Odobral sa od každého kardinála a ku každému mal prítivé slovo. Kardinálovi Mathieuvovi riekol:

— Pozdravte Francúzsko. Francúzi mi mnoho žiaľu zapríčinili, ale s druhej strany urobili mi aj radosť. (Tu mal pápež na mysli terajšiu neblahú cirkevnú politiku francúzske.)

Keď si kardinál Ferata kľakol ku jeho posteli, pápež pýtal sa ho, že či mu kongregácia ritusov robí veľké starosti, a potom poznamenal:

— Blížime sa ku večnosti. pre nás už prestávajú všetky starosti.

S kardinálom Oregliom di Santo Stefano rozprával sa o volbe nového pápeža a vyslovil tú svoju nádej, že konklave zvolí takého pápeža, ktorý neurazí stanovisko svätej stolice zaujaté od r. 1870., lež verne a neohrozene bude brániť práva cirkve a vieru.

Takto sa lúčil pápež s kardinálmi a potom ukonaný usnul a veľmi nepokojne spal. Celý pápežský dvor bdel nad chorým. V pondelok ráno sa o niečo lepšie cítil a jedol polievku, ktorá ho tak okriala, že to bolo na podiv. Pápež opierajúc sa na rameno svojho synovca grófa Pecciho vstal z postele a dal sa zaviesť ku písaciemu stoliku, kde podpísal niekoľko vážnych listín. Potom svojmu tajníkovi Angelimu zdiktoval niekoľko latinských veršov a prosil ho, aby to hneď odovzdal do tlačiarne vatikánskej, lebo to sú jeho posledné v jeho živote a chce ich ešte pred svojou smrťou uverejniť. Prvý latinský hexameter zneje nasledovne:

*Sol moritur vespro cedens sua regna rubenti.*  
(Slnko zomiera večer prepúšťajúc kráľovstvo svoje večernej zore.

V posledných pápežových veršoch javí sa hlboká melancholia; sv. Otec obracia sa v nich k Spasiteľovi a k Matke Božej, lúči sa so svetom a zasiela posledný pozdrav všetkým kresťanom.

Veliký duch sa ešte posledný krát vzpriamril a zaletel do ríše poesie pred neúprosnou smrťou. No toto netrvalo vľho, sily ochably a telo, ktoré skrýva tak neobyčajne pevného ducha, kleslo opäť na lôžko.

Posledné zprávy sú už veľmi smutné: oznamujú počiatok konca. Pápež nehybne, apaticky leží, z času na

čas ztratí povedomie, už nevie, čo sa okolo neho robí. Laponi a Mazzoni sú stále pri ňom. Vo Vatikáne porobili už všetky poriadky na prípad smrti svätého Otca, lebo neni vytvorené, že kým tieto riadky dostanú sa do rúk naším čitateľom, smutný hlahol zvonov bude už oznamovať, že viditeľná hlava cirkve rímsko-katelickej, veľký pápež Lev XIII. odobral sa do ríše večnosti.



## POLITICKÉ CHÝRY.

### Pomotané pomery politické.

Jaký koniec vezme všeobecný zmätok v politike, na to dnes nik nevie dostatočnej odpovede dať. Nevieme, čo zamýšľa nový ministerský predseda Khuen-Héderváry v tom páde, jestli by čiastka Kossuthistov aj proti nemu obštruovala. Nevieme, čo spravia Kossuthisti, zdáliš utišia a pomeria sa, alebo zdáliš vytrvajú v obštrukcii. A predsa od tohoto závisí najviac. Lebo jestli by Kossuthisti prestali s obštrukciou, v tom páde bude môcť gróf Khuen-Héderváry pravidelne pokračovať v snemovom pretriasaní tých najsúrnejších záležitostí. Potrvá-li ale obštrukcia, vtedy je všetko pojednávanie nemožné, a vtedy nový ministerpredseda bude musieť alebo vzdať sa ministerstva, alebo hľadať odpomoc na iný spôsob. Tento «iný spôsob» ale nemôže byť iné, ako rozpustenie snemu a vypísanie nových volieb. Minister Khuen-Héderváry osvedčil síce, že jeho úlohou je utíšiť stránky a ustáliť pokoj potrebný k ďalšej a pravidelnej práci parlamentu, ale o tom nič určitého nepovedal, zdáliš rozpustí snem, alebo nie. Vôbec, nový ministerpredseda veľmi obozretne vyslovuje sa o všetkom, tak, že z jeho výpovedí nik nezmudrie.

### Socialisti proti Khuen-Hédervárymu.

Židovskí vodcovia hlavnomestských socialdemokratov povolali svojich ľudí do shromaždenia, na 5. júla. Povolanie dali vytlačiť na červené plakáty, ktoré vylepili v jednu noc na oznamovacie stĺpy. Stalo sa však, že tieto oznamy v tú istú noc sdriapali a šablami soškriabali, pričom aj peštianski policajti pomáhali. V oznamoch týchto bol Héderváry označený ako *kat svobody* a ako *zlodej politický*.

Na druhý deň interpelloval na sneme Kossuthista Olay v tejto otázke a tu vysvitlo, ako sa to vlastne stalo. Socialisti požiadali firmu Emmerlingovu (ktorá zaoberá sa s vylepovaním oznamov po celom hlavnom meste) aby im tie červené plakáty vylepila. Emmerling dal plakáty vylepiť, ale páni socialisti zabudli zaplatiť za to vylepovanie. Emmerling nahnevaný poslal zas svojich ľudí, aby v noci pooddrapovali všetky už vylepené plakáty.

Socialisti toto oddrapovanie ich plakátov pripisovali hlavnému kapitáňovi policajnému, ako by to on bol k vôli novému ministerskému predsedovi sám nariadil. Preto na druhý deň začali sami roznášať a rozdávať po meste tla-

čené cedule medzi ľud. Na týchto ceduliach strašne zúria proti Hédervárymu, nazývajú ho *hlavným katom, vrahom slobody ľudstva, ktorý so žínkou začína, ale žínka tá okolo jeho hrdla sa zauzli* atď.

Shromaždenie svoje aj zadržali. Po ňom niekoľko sto mužov vybralo sa k bytu Franca Kossutha, kde začali revať, hvizdať, nadávať Kossuthovi do vlastizradcov, kým ich pribehli policajti nerozohnali. — Socialistov peštianskych rozumní a poriadni ľudia nikdy nevšímali si vážne. Pri tejto demonstrácii ale vidí každý, že oni nebojujú za socialistické zásady, ale potrebujú len hurhaj, krik, neporiadok za každú cenu, lebo z toho žijú.

#### Zo stupavského okresu.

Stupavský okres bol medzi prvými, ktorý osvojil si zásady ľudové a pri nich mužne, ba hrdinsky vytrval a bojoval. Kto pozná čestných a múdrych voličov tohoto okresu, ten je na čistom, že v okrese tomto iný ablegát nemôže, nesmie byť, iba čiro-čisto ľudový, myslíme taký, ktorý pridrža sa programu ľudového, a hľa toho nezlomnou vernosťou oddaný je aj stránke ľudovej.

Okres tento pri posledných voľbách získal sebe dobrého ľudového ablegáta. Pán Trubiny je človek bystrý, účinný, čo dokázal ako kňaz, ako verný bojovník našej strany, aj ako úprimný a starostlivý milovník okresu svojho. Dá sa tedy pochopiť, že voličia stupavskí s veľkou radosťou vítajú si svojho ľudového ablegáta. To dokázali aj teraz dňa 5. júla, keď pán Trubiny držal účtujúcu reč v dvoch obciach v *Lozorne* a v *Jablonovom*, kde prijali ho so sprievodom skvelého banderiuma. Pán Trubiny rečnil o terajšom politickom položení a účinkovaní ľudovej strany, dokazujúc, že strana ľudová chovala sa mužne, vlastenecky a vždy mala na zreteli oprávnené záujmy ľudu chudobného.

Reč pána Trubinyho sprevádzali s veľkou pozornosťou a tak jemu, ako i celej ľudovej strane hlučne prizvukovali svoju nezlomnú dôveru.



### KRAJINSKÝ SNEM.

Bojovná čiast Košuthovej strany pod vodcovstvom Barabášovým, taktiež strana Ugronová (tiež neodvisliaci) doteraz neodstupuje od obštrukcie. Fraňo Košuth síce veľmi vážne a dôkladne odôvodnil svoje stanovisko ustúpenia nateraz od obštrukcie, ale to málo osožilo. Barabášovci boja sa tuším volieb, a preto idú ďalej obštruovať, ako to doterajší rečníci ich na sneme dokazujú. Zaoberajú sa v rečiach s programom Héderváryho a medziiným najväčšmi vytýkajú mu, že dovolil vraj, aby

sa rakúska vláda zamiešala do našich krajinských záležitostí. To zamiešanie sa pánov Rakúšanov záležalo v tomto: Rakúsky ministerpresident Koerber poďakoval sa kráľovi, osvedčiac sa, že úrad podrží ďalej len v tom páde, jestli kráľ upravi naňho otvorený prípis, v ktorom ubezpečil by ho, že Uhorsku nepovolí žiadnych národných koncessií. — Toto sa však Koerberovi nepodarilo, lebo dr. Héderváry rozložil kráľovi, že takýto prípis protiví sa neodvislosti Uhorska, a tak prípis ten neobsahoval v sebe ani spomienku v národných koncessiach pre Uhorsko.

Zakiaľ daktorí Košuthisti bavia sa s jalovou obštrukciou, zatiaľ naši ľudoví ablegáti pilne vyhľadávajú skrívodlivosti liberálmi zapríčinené a pretriasajú ich verejne. Tak náš *Zboray* predniesol snemovni jeden zamotaný, nečistý pád, ktorý udal sa pri takzvanej Fiumanskej Obchodnej Banke (Fiumei Kereskedelmi Bank.)

Táto banka mala obstarávať premávku zámorských článkov čez Fiume do Uhorska. Od vlády dostala spolu aj s jednou druhou bankou tú výhodu, že za dovážanie istých článkov (asi 6—8 druhov) zaviazala sa vláda kontraktne, odmeňovať tie dve banky hotovým — a to pekným grošom. Jestli by podmienky nezadržaly banky, vtedy sa kontrakt vypovie a odmeny vystanú. Milé tieto banky ale nielen za prevážanie tých označených článkov ľahaly odmeny od vlády, ale zarátaly si aj mnoho takých článkov, za ktoré odmenu dávať vláda nezaviazala sa. Ba ešte aj pravotou napadly vládu. Vyšetrovanie zistilo potom toľko, že veru nepravidelne braly tie banky štátne odmeny za dovážanie článkov aj takých, a to mnohých, o nichž v kontrakte ani slova nebolo. Bolo by nasledovalo, aby sa kontrakt zaraz vypovedal. Ale čo sa stalo? Tú krivdu «napravili» tak, že dve tie banky spojily sa ešte s jednou tretou, smluvu daly prepísať aj na túto a zároveň miesto tých prvej vykázaných 6—8 článkov vypočítali ich teraz až do 128. To sa stalo pod ministerstvom Hegedüsa, akožto ministra obchodu.

Všetko toto veľmi dôkladne dokazoval pán Zboray tak, že ani sám Hegedüs to podvrátil nevládal, a terajší obchodný minister Lang aj sám uznal, že chyba sa stala, a že je celá záležitosť pod vyšetrovaním, preto ani nemôže teraz ešte dostatočne odpovedať.

Keď bol Zboray rečnil o tých kunštoch liberálnych bankových spoločností a spomínal aj Hegedüsa ako bývalého ministra obchodu: vtedy zo pár ráz ohlásil sa aj Štefan Rakovszky. Hegedüs cítil sa byť trafeným a na druhý deň pustil sa brániť seba a spolu napádal aj Rakovszkého. Rakovszkému iného nebolo treba. Hneď vyčítal mu kapitolu, prizvukujúc, že zodpovie za každé slovo.

On nespomínal osobu Hegedüsa, ale keď hovoril o špatnom kšeftárení istých pánov liberálnych, to vzťahovalo sa na každého takého kšeftára a tedy aj na Hegedüsa, o ktorom je známo, že ako ablegát bol asi v 20. bankách správcom. Ako môže jeden človek svedomite vybavovať toľké práce? Žiada, aby nikto nemohol byť ministrom, kto mal zaviazanosti s niektorými bankami ako ich správca.

### Oranie zeme.

Orba má byť posvätný úkon roľníka! Veď je to prvý krok k tomu, aby na zimu nemusel hladovať. Tak ju považovali i za starodávna. Matka vykropila svätenou vodou celý riad orací, taligu ozdobila chvojinou a malému synkovi-pohoničovi vstrčila z chvojky pero za klobúk, tak tiež aj volom do jarma a tak šli v mene Božom,

Plocha zeme sa rozšíri, lebo brázdy kolmo sa ukladajú, aby takto väčšiemu prievanu boli vystavené a väčšiu časť mráz zastihnuť a zem mohla vo väčších rozmeroch vymrznúť, nežli ako je jej skutočná plocha.

Toto je cieľ jaseňnej oračky. Jarná orba ale má ten cieľ, aby nevyžitá spodná pôda prišla na vrch, v ktorej sa viac výživných látok nachodí, ako vo vrchnej, ovšem v neprevarenom stave, aby ich povetrie premenilo na stroviteľné, a zasiat obilie aby ich do seba vssalo.

Pamätať musíme a sa vynasnažovať, aby sme pôdu oraním čím melkejšou urobili, lebo od toho závisí vzrast rastlín. Je-li pôda melká, rastlina do nej hlboko vpúšťa korene svoje, a ony sa ľahko rozkladajú, a čím bohatší koreň má rastlina, tým lepšie rastie, lebo dostáva dostatočnú potravu vrchná časťka rastliny. Korene ale v sbitej, sliatej a len tak poškrabanej pôde — čo sa ani orbou pomenovať nemôže, nemôžu sa rozprestierať, ony musia sa vyvinovať, boríť sa zo zemou, dokým sa cez ňu neprebijú. To prekáža tvoreniu koreňov nových namiesto starých. A potom v sbitej zemi ťažko koreňom dýchať, lebo i ony dýchajú ako telo človeka, paria sa, vydávajú zo seba šfavy, a keď i tieto nemajú odchodu na vonok, vtedy zakrpatujú a s nimi i rastlina. A tomu je na príčine zle zoraná zem, len tak poškrabaná.

Pod obrábaním pôdy rozumieme nielen jednoduché povrchné oranie, ale, abych sa tak vyslovil, miesenie pôdy: túto

urobiť kyprou, sypkou, prstovitou, lebo len takáto pôda je náležite prerobená. Musíme s ňou zaobchodiť, ako s bryndzou: najprv syr pokrájame, potom miesime, aby sa pomrvil. Tak oračka je len pokrájanie pôdy, a túto musíme náležite pomrviť, aby zostala sypká, melká, kyprá, a čím viacej sme toto docielili, tým lepšie sme pôdu obrobili. Jednoduchými bránami drevenými mnoho ráz sa toho nedocieli, iba ak tam, jestli sa brázdy pri oraní lámú, čo stáva sa pri polosuchej pôde, že sa už pri oraní rozpadáva; ďalej pri ľahkej pôde, ktorá dá sa tak zabrániť, ani čoby ju učesal. Tu môžu brány drevené zodpovedať, ale pri ťažkých glejovitých pôdach, akými sú hlináčky,



Príchod srbského kráľa do Belohradu.

podperení zeleným, do oračky. Dnes je to už nie vo zvyku. Dnes roľník i tento náboženský cit ztratil, dnes zemičku nielen pluhom, ale i so škaradou kľatbou pri orbe pára. Statok preklína, stykom kŕmi, a toto je celá jeho roľnícka múdrosť, ktorú považuje za potrest, že ho Boh roľníkom stvoril, a nie pánom. Nuž ale nechajme to tak na strane, a vezmime si tieto otázky: ako orať a čím orať.

Oranie teda, ako sme o obrábaní pôdy povedali, má po prvé ten cieľ, žeby sa surové látky vystavily povetriu, aby ich toto prevarilo. Oraním teda nevyžitá časť zeme príjde na povrch, aby v nej povetrie previedlo svoj chemický process.

kde odreže sa brázda ako kus slaniny, tam musia sa použiť brány železné, lámané, a nimi treba brániť križom po brázdach.

Najdôležitejšie obrábanie pôdy je jej skopanie, lenže i najdrahšie. Pri skopaní pôda najlepšie sa skyprí, popretína a zostane melkou. Tento spôsob obrábania pôdy uživa sa dnes len v záhradách a na biednych horských roličkách.

Skyprenie pôdy napomáha obracanie a či zaorávanie strniska. Deje sa to buď extirpátorom, ruchadlom, alebo trojčerieslovým pluhom, kde sa asi na 4—5 cm. strnisko zaorie. Trojčerieslový pluh má tú znamenitú výhodu, že možno ním nielen jedným párom koní plytko orať, ale pluh ten isto ide, kdežto pluhom jednočerieslovým takú prácu nie sme v stave vykonať.

Pri obrábaní pôdy roľník nesmie zabúdať na kynoženie plevela. Plevel je darmožrút rolí, odberá im šťavu, vlhčinu, stravu, vytíska rastliny, a zvlášte okopávaninám je škodlivý. Obkráda teda pôdu roľníkovu. Úplne vykynožiť ho nemožno, lebo zreje prv, ako obilie, a semeno jeho hneď, ako dozreje, vyprší do pôdy, a potom, ako na pr. ohnica, podrží klíčivosť i za viac rokov. Zaoraním strniska vypršané semeno plevela začne chytro klíčiť a vyrastie na malú zelinku, ktorú najbližší mráz zhubí.

Povedzme si už niečo i o skutočnom oraní: v akom smere máme orať, ako hlboko a kedy orať pôdu.

Dobre sa orie len dobrým pluhom, to každý uzná, ale aký pluh máme k tomu voliť, to je už ťažšia otázka. Tu len toľko poviem, že taký pluh je najlepší, ku ktorého ťahaniu je malá sila potrebná, ktorý má najmenšiu trenivosť; ostatné závisí od pôdy.

Pluhom bez čeriesla ľahko sa orie len v piesočnatých a ľahkých pôdach; ale kto chce orať hľadáčku, ťažkú, glejovitú zem, musí mať čerieslo, lebo takým pluhom orie sa o polovicu ľahšie. Mnohý gazda chváli zase inakšie ustrojený pluh. Drevenáky ovšem teraz už patria medzi staré haraburdie. Gazda teraz aby mal aspoň tri pluhy: jeden s čerieslom, druhý bez neho, tretí s obracajúcim sa lemešom na oranie úbočí, ktorý sa obracia hneď na ľavo, hneď na pravo; pri takomto pluhu zgasduje sa mnoho času a statok nechodí z brázdy do brázdy, ale na mieste sa obráti, lebo lemeš dá sa skrútiť.

*Z «Nauky o hospodárstve.»*

**Poľnohospodárske museum**, ktoré nachodí sa v Budapešti na kerepeši-út č. 72., odporúčame obecnstvu k návšteve, keď pri dajakej príležitosti príde do Budapešti. Tu sú vystavené rôzne plodiny a náradie hospodárske a neplatí sa žiadne vstupné.



## BESEDNICA.

### K čomu vedie panština.

(Dokončenie.)

O pár hodín prišli pýtači. Starý Drugoň so synom. Pripojili sa k nim notár s kalvínskym organistom. Mali výhľad na slopaninu, nechceli zameškať dobrú príležitosť.

Starý Drugoň postavil sa do dverí, odkašlal, a počal rečníť.

— Prišli sme, aby sme pýtali Aničku vašu, pre môjho milého syna.

— Vítam vás páni. Prejdite dnu, zasadnite, až sa potúžite — odpovedal Lopár nechutne.

Organista s úsmevom mihol na notára.

— Však sa len nestalo dačo zlého — pýtal sa starý Drugoň netrpezlivo, lebo z nespokojnej tváre domového gazdu to vyčítal, že veci nie sú v poriadku.

— Nič, nič, ba áno — odpovedal Lopár v rozpakoch.

— Dané slovo len zadržíte? — pýtal sa ďalej starý Drugoň.

— Zadržím, ako by nie, však som statočný človek, ale oddávanie musíme odročiť.

— A prečo? — pýtali sa všetci štyria.

— Preto, lebo Anička ochorela. V horúčosti je.

— Doista prechladla. Bez ručníka chodila po vonku — ozval sa mladoženich. — Ale však keď mojou ženou bude, to sa jej nestane, taký pozor dám na ňu. Chúďa, jak mi jej ľúto. Len ju opatrujte, čože by bolo zo mňa bez nej?

Reč mladého Drugoňa uspokojila Lopára. Tešil sa v duchu, že Anička akého starostlivého muža bude mať. Zatajil opravdovú príčinu choroby, ale dosviedčal, že dievča prechladlo.

Hostia sadli k stolu. Keď vypili po poháre, začal starý Drugoň.

— Gazdíčko môj milý, jednu prosbu mám k vám.

— Len von s ňou, ak je možno, splním milerád.

— Prečo nie. To maličkosť. V neobyčajnom položení sa nachádzame. Po tieto dni zomrel jeden veľmi bohatý príbudzný náš. Dedičom jeho zostal syn môj. Peniaze nezanechal nebohý, len pozemky. Z tohoto ostatní príbudzní desaťtisíc majú dostať, ostatnie synovi zostane. Majetok otcu-materi hoden je päťdesiat tisíc. Nechcem to za polovičnú cenu predať na licitácii, radšej by si požičal, aby príbudzných...

— Rozumiem, čo chcete — pretrhol reč Lopár, — aby som vám požičal desaťtisíc. Toľko peňazi nemám.

— Bože chráň, my to nežiadame od vás; jedine meno svoje podpísať na tento veksel. To nám už len k vôli spravíte?

— A potom, prečo by to mal podpísať? — pýtal sa Lopár, ktorý nebol sbehlý v takýchto veciach.

— Ako som vám povedal — pokračoval starý Drugoň, — ten majetok len v tom páde prepadne na syna môjho, jestli ostatným nápadníkom vyplatíme desattisíc. Na náš majetok nikto tolko nedá, ale ak by dobre budete stáť za nás, jestli tento veksel podpíšete, v šporkasse nám požičajú.

— Ale, povedzte páni, či sa nestane so mnou dačo zlého, keď veksel podpíšem? Ja tomu nerozumiem. Nikdy som nevidel veksel. Nechápem, ako by dala šporkasa toľké peniaze na môj podpis — zdráhal sa Lopár.

— Vy blázoňko! Čože by sa vám stalo — uspokojoval ho starý zlodej. — Podpíšete veksel, inú starosť nebudete mať. Karolko môj zamení ho v meste za peniaze. Potom odcestuje so mnou do Gradovej. Tam je ten majetok. Kašiel do poriadku donesieme, aby Anička dobre cítila sa v ňom, a mala všetko dľa vôle. O rok veksel vymeníme a zničíme. Namáte sa čoho báť. Poznáte nás. Sme ľudia statoční. Starý zemanský rod. Predkovia naši sa s kráľom priatelili.

— Keď je tak, prečo by nepodpísal veksel. Takú maličkosť zaslúži odo mna budúci zať môj — odpovedal Lopár, vzal pero a podpísal veksel.

Starý Drugoň schoval ho bedlive do tobolky.

Lopár ani len pochopu nemal o tom, aké smutné následky môže mať v hlúposti prenáhlený podpis, jedine na to myslel, jak veľkou baňou bude Anička.

Panskí hostia snáď hodinu zostali pohromade. Vyslopali desať litrov vína, potom však podgurážení odobrali sa od Lopára. Pri odchode hovoril starý Drugoň:

— Jakaňhle Anička vyzdravie, bude oddávka, o tri týždne ale svadba. Bude to radosti, svato môj milý. Na veky budú spomínať, kedy vydával Lopár svoju dcéru.

Čo v sebe myslel starý kmín, to len neskôr vyšlo na javo.

\*\*\*

Za ten čas, čo sa toto dialo, Anička v horúčke ležala. Pamäť ztratila a ustavične blúznila. Otec veľmi sa nalakal, dal zapriať do voza a šiel do mesta pre lekára. Lekár prezrel nemočnú, predpísal liek a takto prehovoril k otcovi:

— Priateľu, dievča vaše do smrteľnej nemoce upadlo. Jak Boh jej nepomôže, ja nie som vstave. Dobré bude, keď sa k smrti prichystá. Zavolajte kňaza.

Lopár zbladol od strachu. Nemyslel, že stav Aničkin tak beznádejný je. Bežal pre kňaza. Lekár pri nemočnej zostal.

Keď na faru šiel, napadlo mu, že ráno jak surovo a hrubiensky zachodil s pánom farárom. Obával sa, že staručký duchovný tak iste príjme ho. Lenže pán farár nebol pomstivý človek, lež priateľsky prijal nešťastného otca, ktorého srdce veľmi nespokojne tĺklo. Tak cítil, že s ním voľačo neobyčajného sa stane, čo ukojí nespokojnosť jeho, a on docela zmení sa.

Dobručky pán farár zaraz obliekol sa a šiel k nemočnej. Zakaiaľ ta prišiel, Aničke lepšie bolo. Pamäť pri-

navrátila sa jej. Pán farár prisadnul k posteli, vypytoval sa všeličo. Nemočnej to veľmi dobre padlo. Onedlho doniesli liek, lekár vysvetlil, ako ho treba užiť, potom odišiel. Traja zostali v izbe: pán farár, otec a Anička. Pán farár zbadal, že nemoč dievčata veľmi dojala otca, preto použil príležitosť. Prosil otca, aby odstúpil od úmyslu svojho, nech nesilí Aničku k tomu, ktorého nenávidí, lebo zlý život bude mať. Však to je príčina nemoce. Napomínal ho, aby s tými ľuďmi nič nemal, lebo od tých len hriech a ošklivosti vstanú.

Lopár dlho zápasil so sebou, či má sa poddať, či nie. Ale slová staručkého kňaza tak hlboko vnikly mu do srdca, že konečne sklonil hrdú hlavu a povedal:

— Veľmi som nástojil o sňatok ten, ale má-li on usmrtiť dieťa moje, zrečiem sa ho.

— Ach, Boh vás požehnaj otec môj — vzdychla si Anička, — už teraz istá som, že vyzdravím. Oslobodím sa od myšlienky, že družkou by musela byť toho, koho zo srdca nenávidím.

— Veladôstojný pane, neviem pochopiť, prečo nenávidí Anička Drugoňovcov. Nie sú to tak zlí ľudia, za akých ich držia.

— Dajte pokoj. Myslíte že mladý Drugoň z lásky by bol vzal vašu dcéru? Len preto, lebo si rátal, že peniaze dostane s ňou.

— Ale čoby preto, veď Drugoňovci nie sú chudobní, teraz zdedili jedno veľké panstvo v Gradovej.

— Kto vám to povedal — pýtal sa pán farár vážnym tónom.

— Oni sami — odpovedal Lopár.

— Hm, nerozumiem tej veci — poznamenal pan farár. — Rodák som z Gradovej, poznám každého, aj nedávno bol som tam, ale o tom nič neviem, žeby tam dáky veľkostatkár býval. Istotne viem, že Drugoň nemá v tej obci príbuzného.

— Bože dobrý, neopuť ma! — vykrikoval Lopár, pričom na smrť zbladol.

— Čo vám je — pýtali sa zrazu pán farár a Anička.

— Nič, nič... — uspokojoval ich Lopár, súc celý rozčuleny. Premáhal sa. Pred dievčaťom mlčal, ale pánu farárovi pri odchode rozpovedal, ako podpísal veksel Drugoňovi.

— Priateľu môj zle je — odpovedal pán farár. — Podpísali ste veksel, na ktorom nie je udaný termín, a tak čakať môžete, že každú chvíľu oslovia vás, aby ste veksel vyplatili miesto Drugoňa,

— No, a keď nebudem môcť vyplatit?

— Zpredajú vám majetok.

— Neverim, žeby ma tí ľudia oklamali. Poznám ich, statočné duše sú, a mňa ak vážili! Akí priateľskí boli ani bratia!

— Ja predsa pri tom zostanem, že vás oklamú. Od bohaprázdnych ľudí nič dobrého nečakajte. Tí nepoznajú hriech, lebo však ustavične oproti Bohu vedú boj. Svedomia a statočnosti nemajú, docela nič nerobia si z toho, že vás o majetok dostanú. Tú radu vám dávam, choďte bez meškania k Drugoňovi a pýtajte veksel. To jediná pomoc-

Lopár ponáhlal sa na koniec dediny do známeho «palácu». Na ceste stretol sa s Fučavým, kalvínskym organistom, od ktorého dozvedel sa, že Drugoňovci už odcestovali. Celý zronený vrátil sa domov.

Od toho času zmenil sa a vstúpil do seba. Zväčša doma sa zdržoval a pracoval usilovne. Cítil, že nebezpečenstvo mu hrozí, a toto povedomie bojzlivým a pokorným ho spravilo. Ani občanom nevyhyboval. Často sa s nimi schádzal. Ba aj kostol navštevoval, a na prosbu Aničky vyspovedal sa. Táto zmena istý sladký cit mu spôsobila. Spokojnejší bol ako predtým. Láska a viera ubytovala sa v srdci jeho . . .

V dedine hneď rozniesol sa chýr o nemoci Aničkinej, ale aj príčinu vedeli. Každý tešil sa, že už lepšie je, a nezostalo v úkryte, čo bol liek na jej veľkú bolesť.

O vekslí len notár a organista vedeli, tí ale mlčali. Nápadné bolo, že do «kaštieľa» Drugoňovho cudzí židisko vtiahol, čo bol istý znak, že viac nevrátia sa.

\*\*\*

Asi o týždeň Anička zanechala posteľ, a jedine bladosť ju prezradzovala, že bola nemocná. Lenže radosť jej zmenila sa v žalosť. Otec o niekoľko dní dostal napomenutie, aby zaplatil tie peniaze, za ktoré Drugoňovi dobre stál. Jestli za 8 dní dlh nevyrovná, spredajú ho.

Kto Lopára poznal, myslel, že on — tak pyšný a vysokého držania človek — nezdrží nešťastie toto, a tu ho máš, celkom trpezlivo znášal osud, ktorý si sám zapríčinil. Oddal sa do vôle Božej, a ako veriaci kresťan hovoril:

— Mnoho som previnil oproti Bohu, zaslúžim trest tento. — To bolo všetko, čo povedal.

Týždeň chytro pomínul a Lopár nevedel veksel vyplatiť. Majetok na bubon udreli. Mnoho ľudstva prišlo na licitáciu, lebo každý uznal, že zeme Lopárove raz toľko sú hodni. Z občanov ani jeden nemal toľko peňazí, a tak majetok dostal sa do židovských rúk, ktorý nedávno do dediny prišiel. Lopárovi jedine dom so zahradou zostal, no aj veksel, ktorý odložil na večitú pamiatku. Udalosť zronila ho, ale nezúfal. Doma vyrozprával Aničke, čo sa stalo. Ona dosiaľ nič nevedela o tom. Anička miesto toho aby bola plakala a bedákala, potešovala otca takto:

— To nič nerobí, že tak veľkú škodu ste utrpeli. Boh dal, Boh vzal. Všetci ste neraz spomínali, že neboli ste vždy bohatým. S máličkom ste začali. Dáme sa usilovne do práce, Boh nás požehná a dá vynáhradu. Čo vás tam do panských zlodejov. Aspoň viete, čo sú to za ľudia.

Lopár ako-tak uspokojil sa. Reč Aničkina bola dobrým liekom na srdečný bôľ. Práve radili sa o tom, ako zariadia domácnosť, keď ktosi zaklopal na dvere. Bol to Michal Svitok so synom Ferkom.

Anička šípila o čom bude reč, zapírla sa a vyšla von z izby.

Hostia zasadli a počali živý rozhovor.

— Čo mienite robiť? — pýtal sa medzi inším starý Svitok.

— Škodu veľkú mám je pravda, ale nezúfam. Voľačo mi zostalo, tak nie som ztratený. Začnem prácu ako pred

20 rokami, keď som chudobným bol. Chváľabohu najväčšie bohatstvo zostalo mi, a to moja dobrá Anička. S pomocou jej vesele to pôjde, a to verím, že Boh prijme ma na milosť. Oh, jakú chválu vzdávam mu, že nedovolil, aby dieťa moje ostalo manželkou toho zbojníka panského.

— My práve preto sme prišli, aby sme vás o ten váš poklad olúpili — povedal starý Michal s úsmevom, pričom škrabal sa za ušima.

— Čo hovoríte? — pretrhol ho v reči Lopár.

— Len to, priateľ môj milý, že opovažujem sa vašu Aničku pýtať pre môjho syna Ferka.

— Aké prekvapenie! Hm, hm! A či viete, že je Anička chudobná?

— Tým lepšie — poznamenal Ferko, — aspoň nikto nepovie, že Aničku pre peniaze som vzal.

— Viete čo, ja mile rád privolím, lenže bez dovolenia Aničky nie. Mnoho som sa naučil na svojej škode.

V tom vkročila Anička. Flašku vína a tri poháre položila na stôl.

— Anička, tu hľa títo statoční ľudia pýtajú ťa. Či pôjdeš za Ferka?

Dievča zapálilo sa a sklopilo oči k zemi. Srdce jej nespokojne bilo. Rada by bola išla, ale nohy vypovedali službu. Len na posmelenie otca šopkala:

— Jestli že vy nie ste oproti tomu, ja privolím.

— Boh nech požehná všetkých nás, najmä ale nový pár. Vidím, nie sú cudzí — udal Lopár radostne. — No, ale čo bude so mnou o samote?

— C tom ani reči neni, žeby sme vás o samote nechali — potešil ho starý Svitok. — U nás budete bývať. Mnoho dobrých ľudí pomestí sa tam. Sem ruku!

Lopár s radosťou dal ruku. Potom o veselí besedovali. Usniesli sa, že svatku vo fašiangoch zadržia, ale len v tichosti.

Tak sa stalo. Lopár presťahoval sa do nového bytu, prv ale dom so zahradou predal. To bolo veno Aničke.

No, už blaženejšieho života, ako tí štyria ľudia mali, pomysleť nemožno. Všetci na to sa namáhali, ako by mohli jeden druhému radosť spôsobiť. V celej rodine jedno srdce, jedna duša, jeden cieľ a jedna vôľa panovala. Pravda, že požehnanie Božie nechýbalo.

Jednúc pán farár s tým chýrom prekvapil šťastlivú rodinu, že Drugoňovci v hlavnom meste veksel falšovali, lenže chytili ich. Starý od haňby obesil sa, mladého ale však na päť rokov odsúdili.

— Týchto neborákov prisne tresce Boh spravodlivý — poznamenal Lopár. — Ale ako by sa mohlo dobre viesť tomu, kto cez celý život Bohu sa rúhal a hriech na hriech uvaľoval. To bol najnešťastlivejší okamih, keď som tých lotrov poznal. Bol som dobrým katolítom, pre nich ztratil som vieru. Bol som bohatým, skrze nich ztratil som majetok. Myslel som, že šťastlivý len tak budem, keď pánov budem mať priateľov. Chváľa buď Pánu Bohu, že našiel som šťastie tam, kde som ho nehľadal.

— Veru, priateľu môj — podotknul na to pán farár — chválu môžete vzdaf všemohúcemu Pánu

Bohu, že vyhnal diabla vysokomyseľnosti a pýchy zo srdca vašho, lebo to bolo jedinou príčinou všetkého zlého, ktoré vás stihlo.

\*\*\*

Už len málo mám povedať zvedavým. Ferko dľa rady svokra tak dobre gazdoval, že o pár rokov pekný majetok nadobudnul. Aj deti požeňal Boh tak, že starí otcovia mali sa s čím zabávať.

Ferko v láske a vo svornosti žil, a požíval Božiu milosť. Príklad Lopárov pred očima mal, a preto nebol ani pyšný, ani vysokomyseľný. Spokojný je v jeho malom domku, a nebaží po veľkom. Prečo by aj bažil, však spokojnosť častejšie prebýva v chalupe, ako v panskom paláci.

Poslovenčil: *Záhorský.*



## CHÝRNIK.

### Úctivé upozornenie!

Láskave prosíme ctených čitateľov, keď pošlú predplatok na noviny, nech nezameškajú prilepiť na poštovú poukážku, na — k písaniu určité — miesto svoju tlačenu adresu, t. j. meno a bydlisko, pod ktorou dostávajú noviny. S týmto s jednej strany pofahšia našu prácu, nadovšetko ale koniec môže urobiť takým nepravostiam jako je to, že noviny v svojom čase nedochádzajú.

*Vydavateľstvo novín.*

\*\*\*

**Umrtie.** *Julius Palugyay*, bývalý kandidát ľudovej strany v Ružomberku zomrel dňa 29. júni v Lipt. Sv. Mikuláši na porážku. Pri jeho pohrabe dňa 1. júli bola ľudová strana ružomerská vo veľkom počte na čele so svojim predsedom Augustinom Kekát zastúpená.

**Nový ostrihomský kanonik.** Jeho veličenstvo kráľ na predostretie ministerstva náboženstva a vyučky kraj. ľudového vyslanca, pápežského präláta a tit. opáta Jána *Molnára* vymenoval za kanonika ostrihomskej hlavnej kapituly. Blahoželáme.

**Zo spišského biskupstva.** Pavel Szmrecsányi, bývalý spišský biskup dňa 14. júna päť skončených štvrtoročných bohoslovcov vysvätil za kňazov, a sice: Juliusa Brtko, Jána Hvizdos, Jána Korsch, Ferdinanda Raiszkup a Floriana Tomanek. — V stanicách kaplanských sa nasledujúce premeny staly: Eugen Papp preložený je z Veľkého Bobrovca do Felkej; Ondrej Haber z Felkej do Hornej Zubrice; Ján Janecsko zo Zázrivej do Veľkého Bobrovca; Michal Bajor z Rabče do Lokce; Karol Kucsera z Lokce do Rabče; Štefan Gergye z Lúžnej do Harhova; Ján Lipcsei zo Žďjaru do Kubach. — Novosvätení už tiež majú svoje stanice, a sice: Julius Brtko

do Zázrivej; Ján Hvizdos do Žďjaru; Ján Korsch do Lúžnej; Ferdinand Reiszkup v Zakameno-Kline a Florian Tomanek v Podvilku.

**Pešťbudínski «Katolícky delnícky Kruh»** vydržiať bude v nedeľu, totiž dňa 19. júla *zábavný večierok* s bohatým programom, na ktorý povoláva z pomedzi tých tridsať tisíc pešťianskych Slovákov aspoň jednu desiatinu katolíkov. Začiatok o 7-mej hodine večer. Vstup voľný. Hostia sú srdečne výtani. *Správa.*

**Schôdzka katolíckych učiteľov.** Krajinská rada katolíckych učiteľov dňa 6. a 7. tohoto mesiaca v paláci Spolku sv. Štefana vydržovala shromaždenie. Na shromaždení zdelené boli od biskupského sboru vydané pripisy a ustálenia plánov ľudových škôl, preparandii pre učiteľov a učiteľky.

**Stavba mostu na Eskü-téri** už natoľko pokročila, že v septembri budú môcť previesť prácu a počiatkom októbra slávnostne odovzdajú nový most premávke. Teraz na moste pracuje viac sto robotníkov, dláždia ho asfaltom a skladajú šíny elektrickej železnice a kábele ku elektrickému osvetleniu.

**Nový veľko-váradský biskup Pavel Szmrecsányi** odcestoval do svojho kaštieľa v Štiavniku, kam v tieto dni príjde aj jeho veľko-váradský tajomník. Biskup 24. aug. odcestuje do Veľkého Váradu.

**Osudný omyl.** Jozef Herzog, kat. farár v Kübekháza chcel si vypiť za pohár kyslej vody, ale jeho krátkozraká gazdiná naliala mu do pohára z roztoku modrého liadku. Farár až vtedy zbadal omyl, keď si už hodne upil zo silnej otravy. Rýchlo privolaný lekár dal mu užiť protijed a takto podarilo sa zachrániť farára.

**Pozor na deti!** V Priekope (turč. stol.) bolo pekné, milé dievča, menom Zuzka, dcéra tamojšieho mlynára, ktoré tieto dni s kamarátkami na brehu Turca kvetúcej lúke vilo si venček. Zuzka keď venček uvila položila si ho s úsmevom na hlavu a pýtala sa svojich kamarátiek: «Pravda som pekná?» A skutočne aj bola. Potom ju už viac nevideli. Dievčatko aj ďalej sbieralo kvietky, pričom sa na klzkom brehu rieky pokízlo a padlo do vody. Mrtvolu úbohej Zuzky Hanulíkovej vytiahli na Vrútkach z rieky.

**Shromaždenie budapešťianskych sociálnych demokratov** odbývalo sa dňa 5. júla, to jest v nedeľu popoludní v Tattersali. Na shromaždení rečnili ich známi vodcovia: Jakub Izrael, dr. Adolf Goldner, lekár a Desider Bokányi a všetci ostro napádali ministerského predsedu grófa Khuen-Héderváryho pre jeho horvatskú politiku a pre strhanie plakátov. Socialistickí rečníci nabídlí pomoc socialistov tým krajinským vyslancom, ktorí cheú neúprosne bojovať proti gr. Kkuen-Hédervárymu. Socialisti cheú večer proti Francovi Kossuthovi demonštrovať, ale ich polícia rozohnala.

**Katastrofa na železnici** udala sa na čiare medzi Bilbas a Saragossou. Expresný vlak, pozostávajúci z 18 vozňov, ako jachal cez most ponad rieku Nagerillas, most sboril sa a vlak srútil sa do priepasti. Dľa zprávy 110 ľudí prišlo o život, 140 je ranených a len 6. vyšli bez úrazu.

**Celoročné milodary na kostol levočský** od 10-ho októbra 1902 až po 19-ho mája 1903 poslali sme v nasledujúci čas na farský úrad: min. r. 28. okt. 7 korún 88 hal., min. r. 25. novembra 50 korún, bež. r. 19. mája 6 korún. Spolu 63 korún 88 halierov. — Milodary na malo-čaušanskú kaplnku došlo 50 korún, ktoré poslali sme na adresu p. Kol. Brestanského nasledovne: min. roku 28. okt. 33 korún, min. r. 26. novembra 6 korún, bež. r. 28. januára 11 korún. Spolu: 50 korún. — Milodary poslal p. Pavel Stefanka z Geri nasledujúce: na lutišský kostol 5 korún 27 halierov, na levočský kostol 5 korún 27 halierov, na chlieb chudobných 5 korún 17 halierov; tiež na chlieb chudobných poslal p. Rudolf Weizenbauer z Hámru 2 koruny. — S účtované milodary pre vel. pána Andreja Rojku (v Lome gemerská stolica) poslali sme čiastočne nasledovne: min. r. 28. októbra 141 korún, min. r. 25. novembra 48 korún 15 halierov, bež. r. 28. januára 43 korún 25 halierov, bež. r. 19. mája 1 korunu. Spolu: 233 korún 40 halierov. — Milodary na lutišský kostol 5 korún 27 halierov poslali sme 23-ho júni na farský úrad.

**Kollegovanie pod šibenicom.** V Petrohrade po tieto dni vešali istého Šteblianskeho, ktorý zavraždil kňaza Sacharova. Vraha keď ho na smrť odsúdili, silou-mocou protestoval, aby jeho obhajca pýtal preňho omilostenie. Obhajca to predsa urobil a toto Šteblianskeho priviedlo do ukrutnej zlosti. Keď vrahovi oznámili smrteľný výrok — naraz utíchol a aj pod šibenicom sa choval tiež takrečeno s ukrutnou chladnokrevnosťou. Sám pomáhal katovi pri prípravách, upozornil ho, že slučka neni dobre uviazaná a potom ju sám napravil.

— No takto už bude dobre, kollega! — riekol katovi.

— Ja ti nie som žiaden kollega! odsekol — mu nahnevaný kat.

— Nebuď taký nadutý, — odpovedal mu so surovým smiechom odsúdený, — preto, že si ty už viac ľudí zavraždil ako ja, preto ma môžeš prijať za kollegu.

Potom si pýtal cigaretu, zapálil si a odobral sa od vojakov. Konečne ešte raz pozorne prezkúmal povraz, potom spokojne natiahol hlavu do slučky a dal znamenie katovi, ktorý za niekoľko minút bol s ním hotový.

**Štrajk vo Veľkom Várade.** Vo Veľkom Várade do 3000 priemyselných, stavebných a hospodárskych robotníkov zastavili prácu. K nim sa potom pripojili aj kúpeckí pomocníci. Žiadajú povýšenie mzdy a sriadenie, ustálenie času práce.

**Chytili veľkú peniaze padelajúcu bandu.** Buda-peštianska polícia chytila v hlavnom meste veľkú peniaze falšujúcu bandu, ktorá mala údov aj na vidieku. Banda priniesla do obehu hromadu falošných zlatoviek a korún obzvlášť na vidieku. Teraz chceli probovať šťastie s väčšími peniazmi, totiž s falošnými stokorunnými bankovkami. Niekoľko takýchto bankoviek už aj zhotovili, avšak prv, než by ich boli mohli zpeňažiť, polícia, ktorá bandu už dlhší čas pozorovala, nenazdala vošla do dielne, padelateľov zatkla a falošné peniaze zhabala. Falšovatelia mali dielňu na námestí Döbrenteiho pod č. 3. u hostinského Jána Stósza v jednej skrytej chyži, ktorú si najali bez toho, že by hostinský bol vedel k akému cieľu. Polícia dolapila robotníkov Jozefa Denesháziho aj s jeho 18ročným synom, keď práve vesele tlačili stokorunové banknoty. Istý Gregor Takács, roľník z obce Szabadszállás, tiež pracoval v dielni, ktorý práve v deň pred tým odcestoval domov pre svoje veci, aby sa celkom osadil v hlavnom meste. Policajný kapitán s viac detektívmi odcestoval do Szabadszállásu, kde zatknul aj Gregora Takácsa a ešte jedného člena bandy menom Jána Vargu. Takácsa a Vargu dovedli policajti so sebou do hlavného mesta.

**Bežal o závod s vicinálnym vlakom.** Martin Sevič, obyvateľ v Zombore chcel zahanbiť do Ďakováru idúci vicinálny vlak. Sevič zapriahol dva bystré koníky, ktoré stáli 1000 korún. Na voze krem gazdu sedel ešte jeden 17ročný šuhaj. Na hradskej ceste gazda počul hlukot za sebou jachajúceho vlaku. Keď už bol fúkajúci parostroj pri ňom, Sevič len v nasledujúcom okamihu popustil opraty, šibnul kone, ktoré jako strela letely s ľahkou farchou a chcel prebehnúť popred vlak. Darmo tam bolo napísané: «Pozor, keď ide vlak!» on chcel ukázať, že jemu vicinálny vlak neimponuje. V tom okamihu vicinálny vlak dva kone zabil, voz ale podrúzgajúc odhodil do priekopy. Gazdovi a na voze sediacemu chlapcovi krem menších úderov na šťastie nestalo sa nič.

**O pustošení kobyliiek v obci Jászakisér.** Z obce Jászakisér tieto dni došla zpráva, dľa ktorej pustošenie na šťastie nie je tak veľké, ako sa to z počiatku písalo. Kobylkami oblahnuté pole nečiní 500 jutár a väčšiu škodu spôsobili iba na pár záhonoch lucerny alebo viky. Cieľom vykynoženía kobyliiek vrchnosť porobila poriadky.

**Pozor na umelé zuby!** V Pešťbudine 23-ročná Mária Csebinova, vydatá za Štefanom Bakó, po tieto dni v noci prehltila rad umelých zubov. Odviezli ju do nemocnice sv. Rochusa.

**Kto na svoj majetok** záložnú požičku mieni si vypožičať, tak nech sa s dôverou obráti ku **Géza-utca 2. (svoj dom).** Tento ústav dáva tak malú jako aj veľkú požičku, preto aby bolo spomoženo stredno- a malo-hospodárom. Pre toto požičky už od 300 korún dáva. Kto veľké úroky prinútený je od jeho dlhu platiť, tomu náš ústav s lacnou požičkou ľahko môže pomôcť na jeho farchách. Predošlých veriteľov tento ústav z tohto požičkou vyplatí, a za lacné peniaze odpravi všetky tie prekážky, ktoré sú s dávaním tejto požičky spojené. — Požičky sa do poly ceny majetku môžu zplácať na 15, 22, 25, 33<sup>1</sup>/<sub>2</sub>, 34 alebo 50 rokov. — Keď dlžník poriadne platiť, ústav náš požičku nemôže vypovedať, ale dlžník svoje dlhy bárstedy, lebo v celkosti alebo v čiastkach bez všetkých po- bočných výdavkov môže si splatiť. — Ústav tento dáva záložné požičky na 5% a na 4<sup>1</sup>/<sub>2</sub>%-tovej požičky bez všetkého ztiahnutia v hotových peniazoch vyplatí. — Komu je požička zapotreby, ten nech sa s dôverou obráti na tento ústav, odkiaľ každému na jednoduchý list vďačne dajú vysvetlenie.

**Ako poznáme či niekto len zdanlive je mrtvý?** Mnoho ľudí sa už pochovalo do matky zeme, čo neboli opravdive mrtví. A ozaj strach obide človeka, keď si pomyslí, že i on sám môže ľahko tak obísť. Všetko má svetu na tom záležať, aby sa len opravdive mrtví pochovali; všetko na tom, aby sme z úplna mohli byť istí o tom, že človek len nezomrel, ale že je v pravde už mrtvolou. Že ako sa to dá s celou istotou poznať, sdelíme to následovne: Lekár Ivard v meste francúzskom Marselli, predložil o tom svoj vynález francúzskej akademii ktorá ho prémiumom vyznačila. Pri smrti, tak on hovorí,

mrtvý a či len zdanlive. -- Že kde «floresciu» k dostaniu, o tom novinky nepíšu.

«**Človeče pamätaj na smrť!**» Na letovisku Zugló pri Peštbudíne jeden 71ročný na pokoj sa utiahnuší pekárský majster Ján Steiner zomrel práve vtedy, keď robil testament. Steiner, ktorý bol ináčej ešte zdravý, obával sa, že ho porazí, a preto pred tromi mesiacmi šiel k jednému pohravnému spolku a objednal si pohrab, len aby zabudol nejako na smrteľné úzkosti. Tieto však prestať nechcely, na čo starec odhodlal sa, že spraví testament: dal zavolať k sebe dávneho priateľa, súseda a jedného svedka a oznámil, že chce robiť poručenstvo. Steiner pred nimi napísal testament. Keď začali testament čítať, prišla do izby aj manželka počúvať až do konca a potom sa spýtala Steinera, že prečo jej poručil len jeden dom? Za jej vernú opateru by vraj viac zaslúžila. Starec práve chcel jej odpovedať, ale naraz bez povedomia klesol na zem. Prítomní ho hneď zdvihli, položili na pohovku a začali i z lekárom kriesiť, ale ich unovanie bolo marné. Starého súkromníka porazilo a zomrel. Svedkovia podpísaný testament vzali k sebe a vec oznámili predstavenstvu VII. okresu.

**Hriech zase len hriech splodí.** V Križovej-Vsi (Spiš), ako náš riadny dopisovateľ nám píše, že istá Mária Papszún, pohanský ba ešte horší ako zverský zločin spáchala. Kým sa jej muž v Amerike krvopotne trápil, ona sa doma oddala planým vecám. A aby potom vyhla haňbe, svoje novorodené, nezákonné dieťaťko zadusila a zakopala. A teraz to všetko na vrch vyšlo. Už pred svetom nemohla skryť svoj do neba volajúci hriech a tým menej pred vševedúcim prísny nebeským sudcom.

**Čoho sa ešte nedopustia socialisti?** Na deň sv. Petra a Pavla, vra-

cajúc sa novopeštianskí veriaci katolíci z púti Bešeňova v modlení a speve. Ako takto idúc cestou z rohu Árpádovej a Alžbetinej ulice vyskočilo niekoľko socialistov nasršených z krčmy a napadli pútnický priesod. Pútnikov urážali tými najsurovejšími nádvkami a pluvali im na cirkevné odznaky. Keď sa pútnici proti tejto tak surovosti začali brániť, socialisti hádzali do nich črepami a viacerých ranili. Pútnici telefonovali o pomoc, ktorá aj prišla a oslobodila ich od útočníkov. Novopeštianskí katolíci teraz zadali oproti týmto mátoham osobitnú žalobu, ktorá príde pred trestný súd.

**Vretenice** rozmnožily sa úžasne v okolí Levoče. Vrchnosť vypísala odmeny za zabitie vretenice, jednu korunu od kusa, a behom mája a júna doniesli 109 zabitých vreteníc do slúžnovského úradu.



Pri horvatskej vzbure.

prestávajú v tele pôsobiť všetky ústroje. Akýsi pohyb tela dá sa ešte i po smrti za istý čas pozorovať, leš krv z úplna prestáva v tele mrtvom kolovať. A na toto zbudoval lekár Ivard svoje proby. Vzal on k nim barviacu látku menom «floresciu», ktorá tak uho barví, že jeden gramm z nej 45,000 litrov vody nažltlo-zeleno je vstave zabarví. Z tejto látky strekne sa málinko pod kožu. Ak patričný žije, to sa táto látka za pár sekúnd rozleje po celom tele a zabarví celé telo na žltu, bielo v oku ale na žltu-zeleno; ten zdanlive mrtvý potom tak vyzerá, ako keby mal na celom tele žltnačku. Jestli to ale s opravdive mrtvým sprobujeme, v tom páde telo len na tom mieste ožlkné-ozelenie, kde sa tej látky streklo pod kožu, ostatné čiastky tela ostanú také, ako byly predtým. -- Tak sa s istotou dá rozoznať, či je kto opravdive

### Púť do Lurdu a Paray-le-Morialu, v jubilárnom roku pápeža Leva XIII-ho 1903.

Z viac strán mňa požiadali bych aj toho roku viedol nábožnú púť do Lurdu.

Odhodlal som sa tedy k tomu, že povediem púť nasledovne:

Odchod zo Šaštína 27-ho augusta, návrat 11-ho septembra.

*Smer cestovania:* Viedeň, Innsbruck, Bucks, Einsiedeln (zástav), Arth, Luzeva, Bern, Ženeva, Macon, Paray-le-Monial (zástavka), Lyon, Tarascon, Clette, Toulouse, Lurd (4 dni a 4 noci), Tarb, Clette, Lyon (zástavka), Ženeva, Curych (zástavka), Buchs, Innsbruck, Viedeň.

*Ceny pre pútnikov:* I. trieda 470 korún; II. trieda 350 korún; III. trieda 210 korún.

V cenách týchto je zahrnuté:

1. Cesta z Prešporka a naspák.
2. Celé zaopatrenie na zástavkách a v Lurde.
3. Bývanie a dôvoz k železnici a od železnice.

Prihlášky prijíma duchovný vodca *Jozef Škarda*, prepošť a dekan-farár v Šaštíne (Sasvár, Nyitra megye) do 1. augusta, ktorý na žiadosť obsirnejší program pošle. — Ku prihlasu pripojiť treba 20 korún, ostatné do 15-ho augusta. — Prosím o čím rýchlejšie prihlásenie.

Sláva nepoškvrnenej blahoslavenej P. Marie!

Sláva božskému Srdcu Ježišovému!

*Jozef Škarda*, prepošť a dekan-farár.

### Kto má knihy do daru?

Prosíme všetkých šlachetných ľudomilov, ktorým leží na srdci osveta kresťanská chudobných delníkov budapešťanských, aby ráčili láskave pripomocť nám ku založeniu primeranej knižnice pre «Budapešťanský katolícky delnícky kruh». Kruh tento sl. vládou potvrdený započal už účinkovanie svoje: objednal si miestnosť za 600 korún a členovia jeho ochotne prichádzajú po nedielkách k rozhovoru a prednáškam v duchu kresťanskom držaným. Ale príspevky členovské sú tak skromné, že z nich nemožno nám založiť knihovňu a vôbec pri chudobe našich tunajších rodákov-robotníkov odkázaní sme na priazeň každej šlachetnej duše, ktorá i v tom slovenskom robotníkovi vidí človeka a katolíka Kristu verného. Kto tedy máte snáď zbytočné pre seba knihy náboženské a mravnopoučné v reči slovenskej alebo v reči maďarskej písané, ráčte tiež doposlať na nížeudanú adresu. Kto chce sa smilovať nad našimi tunajšími bratmi, nachodiacími sa v biednom postavení bez práce, a chcel by

daktorým halierom prispieť týmto polutovaniahodným bratom našim ku pomoci: ráčiž milodary svoje tiež na túto doposlať adresu: *Edvard Sándorfi, Budapest, VIII., Tavaszmező u. 19.* Miestnosť súkromná spolku nášho je: Budapest, VIII., Práter-u. 33.



### DOPISY.

Považská Bystrica.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

*Velavážený Pán Redaktor!*

Ráčte byť tak láskavy, týchto pár riadkov v našom obľúbenom «Krestane» uverejniť.

«Ratujte nás bo hynieme:» zvolali prenikavým hlasom remeselníci Pov. Bystrický.

V ohromnej biede postavení — takmer v zúfalstvi — obrátili sme sa s našou prosbou na nášho hlavného p. slúžneho Ignáca *Radu*, ktorého ako prísneho, ale čestného a spravodlivého muža známe, ktorý aj našu prosbu vyslyšal.

V Pov. Bystrici naši kupci rozmanitý hotový tovar nadovážali si z cudzozemských strán, skrz čo náš remeselnícky vývin tak utlačili, že nebolo možno nám už ani na svete jestvovať.

My, čo krvotne vyhľadávajúc našou prácou každodenný chlieb remeselníci, požiadali sme teda nášho hlavného pána slúžneho, aby dľa zákona zakročil na proti tomu, ktorý aj prvý krok previedol tak, že zamedzil odpredaj toho rozmanitého hotového tovaru. Nás ale ubiedených remeselníkov posilnil tým, že dodal nám nádeje, že teraz jako tak rodinky naše vydržať a té krajinské farchy znášať bude snádnejšie nám v lakšom stave nežli predtým.

Ufáme tedy, že remeselníci vlasti našej sa preberú so spánku a všade zakročia smelo oproti takejto návale, ktorá je našim úpadkom.

Tak remeselníci a spolubratia naši hore sa! Zakročte všade tak, ako my! Dokážte, že remeselník v druhej vlasti našej je dnes považovaný ako cudzinec! je opustený, utlačený a ubiedený.

«Statočná, svedomitá a dôkladná práca» nech je heslom našim! S Bohom!

*Štefan Lichtmann,*  
obuvnícky majster.

\*\*\*

Hradišf.

Pochválen Pán Ježiš Kristus!

*Vel'actený Pán Redaktor!*

Ráčte nasledovné riadky uverejniť v našom obľúbenom «Krestane».

Nechcem sa ďaleko rozpisovať o politických pomí-  
nulých veciach, ale len v krátkosti poviem, že jako inde,  
tak aj u nás boli sme dvojey mysli počas našich majú-  
cich slávnosti pri pokoji a bratskej láske.

Ponevác nechcel by som mlčaním pominúť o tej  
veľkej radosť, ktorú sme zakúsili počas sv. Missií na  
Svätého Ducha tohoto roku päť dní vydržiavaných v  
susednom od nás jednu hodinu vzdialenom mestečku  
Brezova, medzi samými evanjelikmi, ktorých je počet  
asi 4 tisíc a nás katolíkov len 13 čísiel, predsa však  
medzi tak málo Kristových ovečiek povolali nám náš pán  
farár vel. pp. Jezuitov a Missionárov z Trnavy.

Na slávnostach zúčastnili sa dve nasledujúce čisto  
katolícke obce: Hradišť a Dobrávoda.

Milí čitatelia, srdce nám muselo stisnúť, keď vel.  
naš pán farár odovzdávali pp. missionárom kríž a štólu,  
v ich krátkej ale zaujímavej reči hovorili takto:

Milí priatelia! Srdce moje sa raduje, že vás tu v  
mojej tak maličkovej farnosti medzi tak málo mojima  
ovečkami môžem tak veľký počet vidieť, prosím Vás, by  
nebola Vám obtížná tá práca, na ktorú som vás povolal;  
avšak Ježiš Kristus bol hotový aj za jednou ovečou medzi  
vlkov íst.

Ponevác od nás dávno žiadneho dopisu nebolo,  
chcem poznamenať, že založili sme si s pomocou Božou  
a pomocou velp. farára «*Spolok Svätého Ruženca*», do  
ktorého nás už vstúpilo 21 ruží, a to nie len ženské, lež  
aj pekný počet mužských. Od tých čias kúpili sme si aj  
ruženskú zástavu v cene 160 korún.

Slušná povinnosť by bola tak ženských jako aj  
mužských, aby tento spolok sme neopustili, lež aby vy-  
nasnažovali sme sa na to, žeby sme mohli v ňom i  
vzdelávať sa pomocou našich dobrých už do teraz ma-  
júcich slovenských časopisov ako sú: «*Katolícke Noviny*»,  
«*Kreštan*», «*Posol Svätého Antona*» a iné.

Spolku sv. Ruženca prajem mnoho pokoja a čnosti.  
*Úd živého sv. Ruženca.*

\*\*\*

### Ludová strana v Trenčanskej.

Pán dekan *Demeter Gyurcsanszky* vyzval všetkých,  
jak svetských tak cirkevných priateľov, ktorým na srdci  
leží dobro sriadenie ľudovej strany v Trenčanskej, aby  
sa na 9. júla v Žiline na fare katolíckej shromaždili na  
2 hodinu popoludni. S radosťou vítam vyzvanie toto,  
bárs i pravdu soznám, že o dobrom výsledku z istých  
príčin pochybujem.

Istá vec je, že v Trenčanskej je veľmi potrebná  
opozícia alebo protivládna strana. Vieme, že jeden-dva  
ľudia nič nedokážu oproti tak veľkej mameluckej strane:  
a predsa dobrú opozíciu zriadiť svetským je tak rečeno  
nemožné. V Trenčanskej ani samostatných neodvislých  
pánov niet. Veď videli sme sem i tam namáhanie  
istých ľudí, ale to sa tak všetko ztratilo, jako na Čaci  
Koššuthovská strana, po ktorej ani chýru nezostalo.

Čo sa ľudovej strany týka, tá ukazuje, že je k životu  
schopná; ale nemá u nás vyvinutej organizácie, a preto

nemôže blahonosne účinkovať. Gyurcsanszky, tento hor-  
livý muž ľudovej strany chce utvoriť na schôdzke túto  
organizáciu, do ktorej života schopného, smelého a  
istého ducha má vdychnúť jeden istý smelý vodca celej  
stolice. Bez dobrého vodcu i dobrí vojaci málo spravia;  
a tak keď nenie dobrého hlavného vodcu; celá strana na  
menšie čiastky sa potrhá. Z čoho mnohé mrzutosti, ne-  
dorozumenie, podozrievania alebo i nepriateľstva pov-  
stanú. A toto je tá veľká chyba nesriadenia ľudovej  
strany v Trenčanskej. Preto dobre napomína Gyurcsan-  
szky, aby nepriateľstvo — ktorého je dost medzi nami —  
odstránené bolo. Ja k tomu ešte i to pridám, že aj hmlu  
nedôvery a podozrenia treba zničiť. Nech už ráz tá  
úprimná láska a dôvera zahrieva srdcia naše. Nedívajme  
sa,  *kto hovorí, ale rozvážme si čo hovorí, čo odporúča* —  
lebo viac myslí viac vie.

Dnes sú vážne časy; nevieme dnes, čo bude zajtra!  
Všetké politické stránky sa znovu zriadujú. To vidíme i  
na pánoch ablegátoch trenčanských bárs sú všetci libe-  
ralisti. Ale po jedni vidiac svojho vodcu Szélla padnúť:  
opustili ho aj s jeho programom («*právo, zákon, spra-  
vodlivosť*») a *premenili sa na starých liberálov*, ktorí ne-  
znajú žiadne právo, pravdu, zákon a spravodlivosť. A čo  
povie na toto obrátenie kepienkom pán hlavný župan  
Trenčanskej, ktorý verným zostal zásadám Széllovým?!

Vážne musí byť včulajšie polozenie politické, keď  
vidíme, čo robia naši ablegáti. A či sa neboja o svoju  
kožu? ... A či už napozatým heslo «*pravda, zákon a  
spravodlivosť*» u týchto staro-liberálov našich prestane?  
Čo poviete na to voličia? Či vy chcete, aby už pravdy u  
nás nebolo? Či si zas žiadate násilenské voľby? Či zas  
chcete byť otrokami týchto ľudí?

Usilujme sa tedy čím skôr sriadiť sa, aby tí starí  
liberalisti neprekvapili nás nepristrojených. My budme  
novozrodení ľudáci a oni nech sú starí liberáli — viete,  
že starý hriešnik sa nenapraví!

Nech žije ľudová strana!

*Jano z budy.*

### Vyzvanie k predplateniu.

Aby namáhania naše boly korunované čím skorej  
úspechom, nože starajte sa, bračekovci, všetci o čím  
väčšie rozšírenie «*Kreštana*»! Chceš-li, ľudu môj pokrač-  
ovať v dobrom a vymaniť sa z biedy všestrannej: musíš  
obetovať ten groš na noviny, z ktorých sa poučíš, a ktoré  
sú na obranu tvoju pisané.

S týmto teda upozorňujeme et. čitateľov, aby jedon  
každý pousiloval sa čo v najkračsom čase predplatok  
svoj zaslať, lebo ináčej prinútený budeme časopis za-  
stavíť.

Predplatná cena našich novín je:

na celý rok	--- ---	4 koruny
na pol roka	--- ---	2 koruny
na štvrt' roka	--- ---	1 koruna.

Predplatiť treba len na túto adresu:

«*Kreštan*» kiadóhivatala.  
Budapest, VIII., József-körút 35.

### Oznam.

Náš vrele milovaný velebný pán páter *Zaosek*, ja-kožto veľký dobrodinca chudoby, svoje diela «**Tridsať-ročné jubileum farárskeho uradovania**» a «**Odrobinky svatby kani galilejskej**» obetoval čo milodar na sria-denia nového kostola Lutišského.

Úctive tedy prosím všetkých dobrodincov chudoby, aby skrz zaopatrenie týchto poučeno-zábavných knižočíek, pri prečítaní rozveselenú myseľ svoju — k obetovaniu milodarov pohli. — Kto má dobré srdco a chudobu mi-luje, nech sa hlási o knižočky u dolupodpísaného, ktorý niekedy pod menom «*Kozák*» alebo «*Jano zbúdy*» v na-šom milom «*Kreštane*» dopisuje.

Cena je dľa možnosti; a preto nech sa nik nedýva na to, koľko je toho: ale na jaký cieľ. Hovorí sa: «*že dobrého býva málo.*»

Láskavé prihlasy vďačným srdcom prijmem — a s chudobou za všetkých dobrodincov sa modliť budem.

V Lutišiach, dňa 1. júla 1903. o. p. Ó-Besztercze (Trencsén megye.)

S hlbokou úctou sa značím *Ján Greben*, farár.

### Spisy redakcii zaslané.

**Upozornenie:** Keď chcete si zadovážiť tuto vypí-sané knižky, vždy dávajte pozor na to, že ktorú knižku u koho objednať máte. To máte tu pri každej uvedenej knižke vždy pekne vypísané. Teda neposielajte peniaze na vydavateľstvo «*Kreštana*», lež vždy tomu, kto patričnú knižku predáva.

**K čomu vede opilstvo?** Smutná, ale pravdivá uda-lošť zo života Iudu. Poslovenčil *Andrej Hladký*. Cena 20 halierov; 25 kusov 3 koruny; 50 kusov 5 korún. Ku prekážaniu opilstva nielo lepšieho prostriedka, ako táto knižočka. Niektorí velební páni objednali ju na stá vý-tiskov, a použijú ju k rozdávaní zvlášte mládeži ako odmena za usilovnosť v škole, alebo aj na miesto pre-pitného. Dostať ju u tejto adresy: «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28. Noví predplatitelia «*Posla Svätého Antona*» obdržia túto knižočku zdarma.

**Posol Svätého Antona.** Mesačný časopis, vcho-diaci na 16 stranách s utešeným obsahom a krásnymi obrazy. Redigujú: *Edvard Sándorfí*, katechet a *Andrej Červjenka* učiteľ. Predplatné na celý rok 2 koruny. Číslo na ukážku dostanete zdarma, keď na karte to žiadať bu-dete. Adressujte takto: «*Posol Svätého Antona*» Buda-pest, VIII. Szentkirályi-u. 28.

**Chlieb Svätého Antona** alebo dva obrázky z po-božného života, zfotoval *Zaosek*. Vydáva redakcia «*Posol Svätého Antona*» Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28/a. Cena 20 hal. Predplatiteľom «*Posla Sv. Antona*» a tým, ktorí pošlú milodar na chlieb chudobných, dá sa za 10 hal. Knižočka táto je veľmi poučná, tak pre mužských, ako aj pre ženské. Nezapudnite si ju čím skorej kúpiť. Píšte pre ňu na adresu: «*Posol Sv. Antona*», Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

**Odrobinky svatby Kaany Galilejskej u pátra Zaoska.** Túto zábavnú a veľmi poučnú knižočku spísal náš výborný *Zaosek* tým cieľom, aby sa predávala v pro-spech chrámu lutišského. Určenej ceny táto knižočka nemá, ale každý, kto dľa možnosti pošle milodar na ten chrám boží, dostane ju ako na pamiatku. Žiadúco je, aby aspoň 1 kor. poslali dobrodincovia za knižočku, ktorý dostať: Sl. Farský úrad, Lutissa, u. p. Ó-Besztercze (Trencsénm.), alebo aj u samého pána Zaoska takto: Velp. *Ludovít Gáspár*, r. k. farár, Dlhépole (Trencsénm.)

**Dedinský hasič** tiež od Zaoska s dvoma peknými obrazmi. Ešte sa nachádza do 500 výtiskov u redakcii «*Posla Sv. Antona*». Tieto sa rozposielajú teraz za zní-ženú cenu 12 halierov. To je tá najsmiešnejšia knižka Zaoskova. Dostať ju na adresu: «*Posol Sv. Antona*». Budapest, VIII., Szentkirályi-u. 28.

**Včelár, nauka o včelárení pre ľud a ľudové hospo-dárské i opakovacie školy.** Sostavil *Ernest Lovecký*, učiteľ a včelár. Vydal spolok sv. *Vojtecha* v Trnave (čo podie-lovú knihu na spolkový rok 1902—3). Cena výt. 60 hal. Knižočka formátu malej 8-o na 138 strankách s obráz-kami obsahuje nauku včelárenia, podanú slohom ludo-vým, s láskou k veci, priehľadne a praktický. Za touto knižočkou bude nasledovať ešte druhá o včelárení; ač-koľvek i táto sama o sebe už je uzavreným celkom. Druhý sväzok bude obsahovať zovrubnejší výklad o tak-zvanom moderno-sedliackom včelárení. V našej dobe, kde západné národy všemožné nauky hospodárske veľmi horlive pestujú, my Slováci ale sme v nich hodne za-ostali, odporúčame čo najvrelejšie túto dobrú knižočku priateľom Iudu do pozornosti.

**Obzor.** Časopis pre hospodárstvo, remeslo a domáci život. Ročník XIV. číslo 6. Vychádza koncom každého mesiaca. Predplatná cena na celý rok 2 kor. Zodpovedný redaktor a vydavateľ *Juraj Babka* v Lipt. Sielnici (Liptó-Szielnicz).

**Mravná čítanka** pre náš ľud. Vydáva: Spolok sv. Adalberta (*Vojtecha*) v Trnave. Sošit XIII. Hospodárska nauka. Napísal *A. Bažik*. Sošit I. Druhé vydanie. Cena 60 halierov.

«**Posol božsk. Srdca Ježišovho**» — časopis obrazmi okrasený k rozmnoženiu úcty božsk. Srdca. Vychádza u pátrov-jezuitov v Trnave, Prešporská stol. mesačne raz. Predplatná cena na celý rok aj s prílohou 1 K. 60 halierov.

**Dejiny milostného miesta Blahoslavenej Panny Márie veľko-topolčanskej.** Spísal *Jozef Haverla*, obetujúci kňaz. S odobrením ostrihomskej hlavnocirkevnej vrchnosti Z maďarského preložil *Jozef Buchta*, nitra-bojnanský kaplán. K dostaniu je v knižtlačiarňi *Juliusa Zhorellu* vo Veľkých Topolčanoch.

**Sv. Izidor čo príklad sedliakov**, dľa *Jána Petra Toussaint*, podáva dr. *Jozef N. Janda*, farár Černianský a profesor. K dostaniu v tlačiarňi u *Juliusa Zhorella* vo Veľkých Topolčanoch.

**Kreštania kupujte len u kreštanov!**

### Odkazy redakcie.

Do pozornosti všetkým: Kto chcete predplatiť alebo adresu svoju premeniť, alebo kto reklamujete, vždy len takto musíte sa u nás hlásiť: *Kreštan kiadóhivatala, Bpest, VIII., József-körút 35.*

**Našich čitateľov a čitateľky «Kreštana» ako aj «Posla Svätého Antona» v Amerike** prosíme o to, by nám pri posielaní predplatkov na «Posla Sv. Antona» ráčili dať vypísať na peň. poukážku svoje meno a cieľ tejže zásielky, lebo mnohokrát sa stane, že list keď aj dojde, často nevieme kto na jaký cieľ nám tie peniaze posielal. A to tým menej, bo listy prídu skorej, peniaze dochádzajú však po dlhom čase; avšak ani to není vytvorené, že list sa ztratí, čoho následkom prichádzame do toho najnepriaznivejšieho zmätku.

**Bratia Rodáci!** Rozširujte tam za morom medzi Vašich krajanov nášho «*Posla Svätého Antona*») ktorý je svedomitým, spravodlivým priateľom katolíckeho ľudu slovenského a ktorý prináša aj dosť bohatú kroniku.

Redigujú ho Edvard Sándorfi, hlavnom. katechet a Andrej Červienka, učiteľ. Vychádza s krásnymi obrazmi každého prvého na šestnásť stranách. Predplatná cena na celý rok *pre cudzozemsko 3 koruny* a do Ameriky *3 koruny 75 halierov*. Predplatiť treba na túto adresu: «**Posol Svätého Antona**», **Budapest. VIII., Szentkirályi-u. 28/b.**

**Vel p. Št. St. V.** Dopisnicu obdržali sme. Pošleme v tieto dni. Srdečný pozdrav!

**M. K. Dolní-Miholac.** Práve v tieto dni budeme všetky zásielky vybavovať, medzi ktorými pošleme i Vám žiadané.

**Vencel Dubec — Šuja — v Rajci.** Poslali sme minulý týždeň. Obdržali ste?

**František Karasz v Šaštíne.** Všetko dobre, len meno zosnulého zabudli ste udať.

**Štef. Hl. Dol. Tuzla.** O tých mátoch práve v tomto čísle podávame krátke zprávy. Jestli bude možné, pokúsime sa čo najlepšie dopis Váš prepracovať, len to je najväčšou pre nás prácou, že ešte vždy dopustíte sa na oboch stranách dopisu písať.

**Velkodivinský drotár.** Také neprijemnosti nie len u administrácii «Zábavno-poučných knižiek» sa stanú, lež aj kde inde. Istotne neudali ste im zreteľnú adresu? Avšak ani to není vytvorené, že počas expedovania a doručenia mnoho ráz i sama pošta narobí administráciám, a pod., takéto neprijemnosti. 2. Áno, mnohým je to ľahko hovoriť i predpokladať, tak alebo tak, lenže čo, keď práve u takých sa vtedy človek najskôr vždy sklame.

**Št. T. doč. or. V. M.** Chvála Vám, že môžete to sprovádzať! Len zámky v povetrí nestavajte, lebo tie obyčajne často zvykli sa prevrhnuť. Ten súbeh môžeme len tak uverejniť, keď pošlete nám ho s potvrdeným vášho duchovného otca.

**Výboru kostola sv. Jána Nepomuckého vo Veľkej Kubre.** Aj Váš oznam len tak môžeme v našom «Kreštane» uverejňovať, keď nám ho pošlete farským úradom potvrdený.

**K. J. Kysucké-Novémesto.** Také dopisy len na zodpovednosť Vašu môžeme uverejniť. Dosť smutný je to chýr pre rodičov, keď si tak dieťky svoje vychovávajú. Ačkoľvek tu je ten svrchovaný čas v ktorom treba ich trestať. Tedy nech si sám rodič tresce svoje dieťa, nie druhý. Vy ale pamatajte na to, že čo sa stane s takými, ktorí nepomyslia na štvrté prikázanie «Cti otca svojho i matku svoju.»

**K. V. v P.** Nevieme vlastne, kto ste a čo chcete. O obecných úradských nemožno tak písať, lebo z toho mohla by galiba povstať, keby ste nám to nevedeli dokázať.

**Občan T. St.** Podobne.

**Farník v G.** Keď máte dačo proti úradom, napíšte to smele pod svojim menom, ale napíšte len pravdu. Za pravdu sa Vám nič nestane. Ináč všetko by sme museli považovať len za prázdne reči. Tárať na prázdno nepatrí sa jednomu mužovi.

**Jano z budy.** Ako vidíte, všetko je v tomto čísle uverejnené. Milodary uverejníme v budúcom čísle. Boh Vám pomáhaj!

**P. N. v K.** Udávate nám číslo lôsu, ale názov lôsu nie. Z toho nič nevieme. Ostatne sme na tom, že v záležitosti lôsov, a zvlášte tej triedovej loterie (osztály sorsjáték), nikomu nedáme vývodu, ponač je to iba židovský kšeft. Snáď druhý raz za tie peniaze radšej predplatíte si dobrý časopis.

**Cestujúci z Oravy.** V budúcom čísle uverejníme.

**Kreštania katolíci, čítajte len dobré našské knihy a časopisy!!**

Hľadám stanicu do dobre zariadenej kolárskej dielni na dorabanie kočov a väčšej práce, alebožto k nejakému samostatnému pántvu so svojim kolárskym načím (riadom). Hovorím slovenský a maďarský; som 28 rokov starý. — Úprimne prosím ct. pp. aby o bližšie odôvodnenie uchádzali sa na niž udanú adresu: **Ján Melaga**, kolársky majster ostp. **Hont.** — **Némethi.**

**O najvýbornejších „Transvaal“ brytvách  
cenník zdarma a franco zašle tomu, kto si to na dopisnici žiada  
WINKLER a GRAUER, Kőbánya 21. sz.**



**Do úctivej pozornosti odporúčam** balsam Svätého Antona Paduanského. Nezčísle mnoho listov poďakovania, potvrdzujú to, že čítelia svätého Antona tento balsam čo domový liek s najväčšou dôverou zaviedli.

Proti neduhom žalúdka, nechuti k jedeniu, chudobe krve, hlavybôfu, lámkam a všetkým chorobám, či po vnútornom užívaní, alebo zovňajšom trení, dokazuje istý a zvláštny úspech.

Cena jedného krčahu s opisom upotreby 1 koruna 20 halierov.

TO RV. VÉDVE.

**Jozefa Hübner,** lekárň «Červeného kríža», Baja, Erzsébet királynéút 22. szám.

Najlepšie

**Koše**

— dodáva — známa — firma

**JOSEF MECERA**

v Čelakovicích (Čechy).

## Dvojnásobne elektromagnetický kríž

Nie Voltov kríž!

R. B. Nr. 86967 uzdravuje a roveseľuje, za čo dobre stojíme: pri lámke, lúpáníu, astmatických neduhoch a bezsnivosti, hučáníu v ušach, migrenu, klopaníu srdca, boľasti hlavy a zubov po-



Nietajní prostriedok

žltosti, krčoch žalúdka, ischiasu, udieraníu krve, krčoch, proti hlavných nemociach, chladných rukách a nohách, krčoch srdca, opilepsii, mokrости postele, slabosti, záduhu, isibli, bľadosti závratu, zlomi sluchu, nemociach nervov, influenze, všetkých slabosti a. t. d'.

20-ročné choroby byly už takým spôsobom odstránené.

Celkom zvláštným spôsobom upozorňujeme ctené obecnstvo, že mój aparat nemá sa držať za aparat Voltu, ktorý na základe svojej neuzitočnosti nielen v Nemecku, ale i v Rakúsku je zakázaný, kdežto mój dvojnásobne magnetický kríž nr. 86967 na základe svojej vymeranej liečacej sily zvláštným spôsobom sú odporúčané. — Ten chorý človek, ktorý by týmto prostriedkom aspoň behom 45 dní nebol uzdravený, nazpät dostane svoje peniaze. Kde nič nemohlo pomôcť, prosím mój aparat upotrebiť!

Malý aparat stojí 4 koruny, ktorý je len pre deti a pre veľmi slabé ženy.

Veľký aparat 6 korún. Pri ťažkých chorobách zastarených aj 20 rokov sa má upotrebovať.

**ALBERT MÜLLER**

Budapešť, V. okres, Kálmán-utca č. 18/C. Vadász-utca na rohu.

**OZNAMI**

— prijíma —

vychavateľstvo „Krest'ana“



Ochranná známka.



## — Vážne upovedomenie! —

Kto chce si polahčíf unavnú prácu žatvy, nech nezamešká obstaraf si «Delo-ocelovú kosu generála Dewetta». Pán **Pavel Sohr, v Somogy-Szill** je jediný rozposielateľ týchto kôs, vzhľadom na pokročilý, už čas, tak sa zariadil, že každá objednávka ešte v deň jej obdržania bude odoslaná, takže aj obiednávatelia z najďalších čiastok krajiny obdržia objednané kôsy behom 3—4 dní. Tým, ktorí telegrafične objednávajú, telegrafičné trovy firma vynachradí. — Presná adresa a byt obiednávatela nech je zreteľne vypísana.

— Telegrafičná adresa: **KASZASOHR, SZILL.** —

Ceny Delo-ocelových kôs generála Dewetta pri zaručení:

65	70	75	80	85	90	95	100	110 cm.
—.95	1.—	1.05	1.10	1.15	1.20	1.25	1.30	1.50 zl.

Pri objednaní 5 kusov poštové trovy platí fabrika. Pri objednaní 10 kusov platí poštové trovy tiež a jednu kosu zdarma zašle na radáš. — «Diadal», nákovka a kladívko pár 85 kr. — Opravdivá «Amergauí» oslička 20 kr. Pri objednaní 10 kusov bez platenia poštových trov.

— Vážna novinka! Patentovaná veľmi praktická kosu pripevňujúca babka (karika) 20 kr. —

Diamant-ocelová britva s 5-ročnou zárukou za 1 zlatý 50 krajciar. Cennú schránku na britvu zdarma.